

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Didžiausias įvertinimas mecenatei - jos nuveikti darbai

Gegužės pabaigoje Marijampolėje per miesto šventę teatrlei, režisieri, pedagogei, aktyviai visuomenininkei, kultūros mecenatei Beatričei Kleizaitėi-Vasaris įteiktas aukščiausias Kultūros ministerijos apdovanojimas - garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“. Apdovanojimas mecenatei skirtas už svarų indėlį į Lietuvos ir Sūduvos krašto kultūrą, už asmeninę iniciatyvą pristatant profesionaliosios dailės meno palikimą ir padovanotą meno kolekciją. Kolekcija tapo pagrindu Marijampolėje įsteigti Beatričės Kleizaitės-Vasaris meno galerija, duris lankytojams atvėrusią 2014 m. Ji nuolat papildoma naujais mecenatės dovanojamais meno kūriniais.

R Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Grįžusi į Lietuvą, B.Kleizaitė-Vasaris įsteigė Kunigaikščio Gedimino paminklo šalpos fondą ir vadovavo projektui. 1996 m. rugsėjo 22 d. Vilniuje, Gedimino kalno papėdėje, prie Arkikatedros paminklas kunigaikščiui Gediminui (autorius - lietuvių išeivijos skulptorius Vytautas Kašuba (1915-1997) buvo atidengtas. B.Kleizaitė-Vasaris išleido tris išliekamosios vertės kultūros monografijas. 2002 m. už nuopelnus Lietuvai ir Vilniui B.Kleizaitė-Vasaris apdovanojama Barboros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto medaliu. Ji - pirmoji Barboros Radvilaitės medalio laureatė.

- Po beveik 40 metų emigracijos į Lietuvą grįžote nepriklausomybės atkūrimo priešaušryje. Kas parvedė į sovietmečio nustaikant Tėviškę?

- 1989 metais aš važiavau ne į Lietuvą tiesiai, o važiavau į Rygą, į teatro festivalį. Važiavau čia kaip teatralė. Ir kartu tada atvežiau apie 100 Galdiko paveikslų Lietuvos dailės muziejui. Atvažiavo tuomet muziejaus direktorius ponas Budrys ir pasiėmė tuos paveikslus. Pasibaigus festivaliui, aplankiau Lietuvą. Aplinkybės taip susidėjo, kad likau. Iš pradžių atvažiavau ir vėl išvažiavau, o 1991 metais nusipirkau butą ir apsigyvenau nuolat. Aš nesu pabėgėlė iš Lietuvos, kaip daug kur akcentuojama. 1944 metų sausį aš, tuometinė Kauno valstybės teatro Dramos studijos studentė, su dar keturiais draugais, mokėjusiais vokiečių kalbą, išvažiavome į Vieną mokytis. Mums atvažiavus, čia visos mokyklos jau buvo uždarytos, o mus visus pristatė prie darbų. Šiaip aš nebūčiau bėgusi, būčiau likusi Lietuvoje. Nebuvau turtinga ir man nebuvo reikalo kur nors bėgti. Bėgliai iš Lietuvos į Europą pradėjo atvažiuoti dar po kelių mėnesių. Kadangi grįžti atgal negalėjau, 1945 m. išvažiavau į Italiją, mokiausi Romos dramos akademijoje režisūros ir universitete meno istorijos. Ir kartu buvau Stasio Lozoraičio (vyresniojo) asmenine sekretore Lietuvos atstovybėje. Ten sutikau kompozitorių Vytautą Kerbelį, susituokėme. Iš ten išvažiavome į Argentiją, vėliau - Kanadą, Ameriką. Amerikoje mokiausi ir dirbau Brauno universitete, vėliau Bostone, dirbdama ir dalyvaudama lietuvių visuomeninėje, kultūrinėje veikloje susitikau labai daug įvairiausių žmonių.

Grįžti į Lietuvą man nebuvo sunku, nes jokios meilės Amerikai neturiu ir niekada neturėjau. Aš mylėjau tiktai Lietuvą. Ir savo vaikams įskiepiju meilę Lietuvai, nors jie gimę svetur ir gyvena svetur. Tuose kraštuose, kuriuose mokiausi ir dirbau, jaučiausi kaip pas gerą pamotę.

- Kokią pamatėte Lietuvą grįžusi 1991-aisiais? Ar pastebite pokyčius dabar? Labai daug kas sako, kad viskas čia blogai, niekas negerėja, negražėja ir užtat bėga iš Lietuvos.

- Iš Lietuvos išvažiavau labai jauna, nepriaugusi prie kokios nors politinės sistemos, tad ir grįžusi Lietuvą ją priėmiau tokią, kokia ji yra dabar. Nenusivyliau. Sakote, daug kas skundžiasi, kad tėvynėje blogai, bėga iš jos. Tai galėčiau pailiustruoti vienu pavyzdžiu. Tėtė kadaise man padovanojo gražią gintarinę apyrankę. Iš vienos pusės žiūrint į apyrankę ji atrodė kaip gražiausias žydinčios tulpės, bet pasukus ją šonu atrodė tarsi gyvatė. Lygiai taip pat ir su požiūriu į pasaulį. Jeigu tu nori, gali matyti gėlę, jeigu ne, matai angį.

- Grįžusi į Lietuvą savo visuomeninę kultūrinę veiklą pradėjote sostinėje. Vienas jūsų darbų Didžiojo kunigaikščio Gedimino paminklo paramos fondo įsteigimas. Į fondą buvo surinkta tiek pinigų, kad pakako padengti visas su jo statyba susijusias išlaidas. Ir štai paminklas kunigaikščiui Gediminui jau trečią dešimtmetį stovi Katedros aikštėje. Su kokiomis kliūtimis teko susidurti?

- Paminklas - ne pats pirmasis mano darbas Lietuvai. Pats pirmasis mano darbas buvo atvežti į Lietuvą lietuvių išeivijos menininkų aukso fondą - Adomo Galdiko, Vytauto Igno, Vytauto Kašubos, Kazimiero Jonyno bei kitų ir kitų išeivijos dailininkų, grafikų jų Lietuvai dovanotus darbus. Taip išėjo, kad aš sugebėjau juos pasiūsti. Kašuba jau buvo supakavęs, laukė. Laikraščiai parašė, kad lietuviai atvažiuos, išsiveš. Bet niekas neatvažiavo. Kažkam užkliuvo, pro Vyriausybę nepraėjo, pinigų negavo. „Aš darbus parvešiu“, - pažadėjau Kašubai. „Ką tu, žvirbli, padarysi“, - sakė jis. Nežinojau, kaip padarysiu, bet kad padarysiu, žinojau. Taip ir padariau. Reikėjo pinigų, negavau iš ko buvau prašiusi, teko skolintis iš banko. Užmokėjau už konteinerį ir parvažiavo kolekcija. Atvežė ją prie muziejų, kuriems buvo skirta, durų.

▶ Grįžti į Lietuvą man nebuvo sunku, nes jokios meilės Amerikai neturiu ir niekada neturėjau

Toli tas laikas, kai paminklą statėme. Nebesinori kalbėti ir prisiminti. Buvo visko, bet svarbiausia, kad paminklas stovi. Tik noriu pacituoti Romualdą Ozolą, kuris buvo Gedimino paminklo paramos fondo, kuriam tuomet vadovavau, valdybos narys. Po paminklo pastatymo jis rašė: „Kaip tolimas aidas beskam-bėjo ginčai ir dėl skulptūros, ir dėl jos stovėjimo vietos, primindami tik nuovargį ir kartėlį, patirtą bevaisiuose disputuose ir intrigose. Lietuva moka deginti savo energiją veltui. Tuo revoliuciniu laikotarpiu, kada aistros persikėlė iš aikštės į uždaras patalpas, debatai dėl Gedimino tapdavo itin aistringi. Bet čia savo diplomatinis sugebėjimus nuostabiai pademonstruodavo Beatričė Kleizaitė-Vasaris. Ji prikėlė bežlungantį projektą ir nuosekliai žingsnis po žingsnio atvedė jį iki galo“. Nesitraukti ir nepasiduoti dvejonėms man turbūt padėjo patirtis, kurią gavau Romoje dirbdama su Stasiu Lozoraičiu. Ir dar suvalkietiškas charakteris: užsispiri ir padarai.

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

▶ Mecenatės Beatričės Kleizaitės-Vasaris indėlis į Lietuvos ir Sūduvos krašto kultūrą šiemet įvertintas Kultūros ministerijos aukščiausiu apdovanojimu - garbės ženklu „Nešk savo šviesą ir tikėk“

- Ar jums valstybė sugrąžino pinigus, kuriuos išleidote skolindamasi, kad lietuvių menininkų darbai būtų parvežti į Lietuvą?

- Niekas nieko negrąžino. Aš ir neprašiau. Savo pinigų neskaičiuoju. Jeigu tu darai gerą darbą, pirmas dalykas - reikia daryti jį iš širdies, nesiekiant naudos sau. Tada pasiseks. Jeigu galvoj, kad uždirbsi, nieko neišeis. Aš taip niekada nedarau. Kai susikūrė Gedimino paminklo šalpos fondas, iš karto atsirado grupė veikėjų, kurie kalbėjo darysį kažkokią komercinę veiklą, iš tos veiklos uždirbsią. Paskiau, kad to nebus, kiekvienas centas bus savo vietoje. Taip ir atsirado Gediminas, kitaip gal jo būtų nebuvo.

- Atvykusi į Lietuvą pradėjote kaupti angelų kolekciją, kurią vėliau padovanojote Anykščiams. Taip jūsų dėka Lietuva praturtėjo nauju muziejumi. Be to, parašėte monografiją „Angelai“ ir iki šiol esate vienintelė Lietuvoje angelologė. Ką gi jums reiškia angelo simbolis?

- Nebeprešimenu, ar parsivežiau į Lietuvą ką iš angelų. Kolekcija pradėjo kauptis man jau grįžus. Vėliau pas mane atvažiavo tuometinis Anykščių meras Sigutis Obelevičius. Angelų mano namuose buvo daug. Tuomet meras prasitarė, kad reikėtų sukurti Anykščiuose angelų muziejų. Mane labai suintrigavo ta mintis. Jie turi ne tik mano padovanotų angelų kolekciją, bet jie rengia plenerus ir tai, ką skulptoriai, dailininkai sukuria, atsiduria muziejuje.

Man angelas nėra joks simbolis. Angelas man yra gyvas. Jis yra šalia kiekvieno mūsų.

- Gal ir kiekvienam mūsų praverstų susirasti savo angelą globėją? Gal tai mus išvadotų nuo blaškymosi ir netikrumo?

- Anksčiau Lietuvoje tokio dalyko, kaip skūstis, dejuoti, nebuvo. Dabar tai tapo lietuvių brožu būtinai skūstis. Patys save įkalbame savęs gailėtis.

- Bet savo asmeninę kolekciją padovanojote Marijampolei. Kodėl būtent Marijampolei atiteko ši dovana?

- Mano mama, tėtis yra kilę nuo Prienų. Jie save laikė suvalkiečiais, tai ir aš jaučiausi suvalkietė. Suvalkija yra mano šeimos ištakos. Čia ir mano vyro ir jo tėvų šaknys (Andrius Kerbelis (1893-1965) buvo Lietuvos karinis veikėjas, prieš okupaciją - Marijampolės apskrities karo komendantas - *red. past.*). Meno kūriniai, jų per 400, buvo arba mano pirkti, arba man dovanoti. Ten yra išeivijos menininkų Adomo Galdiko, Vytauto Kašubos, Vytauto Igno, Albino Elskaus, Viktoro Vizgirdos, Romo Viesulo, Prano Gailiaus, Vytauto Kazimiero Jonyno, Stasio Eidrigevičiaus, Vaclovo Rato, Juozo Bagdono bei kitų, jau Lietuvoje gyvenančių (ar gyvenusių), autorių kūrinių. Yra ir mano dukters skulptorės Ramunės vienas darbas, mano sūnaus, tapytojo Vytauto vienas tapybos darbas. Kolekcija yra ne tik Marijampolei, ji - visai Lietuvai. Aš nenoriu, kad mano kolekcija būtų padėta į muziejų fondus, iš kur dviem savaitėms ar mėnesiui, atsiradus progai, būtų ištraukta. Noriu, kad žmonės ateitų ir juos matytų kada panorėję.

